

DISKUSSIONEN OM INFLATIONENS BEKÆMPELSE

AFSLUTTENDE INDLÆG

Af JØRGEN PEDERSEN og H. WINDING PEDERSEN

I.

PROFESSOR *Winding Pedersens* Svar paa min Replik i N. T. 1943, S. 444 ff., giver mig Anledning til følgende afsluttende Bemærkninger.

Prisstigningernes Virkninger.

Som allerede tidligere anført er der ingen Tvivl om, at en Forbedring af Bytteforholdet overfor Udlandet kan fremkalde og i Reglen vil fremkalde en primær Efterspørgselsvirkning. I Sammenligning med Tiden fra Krigsudbrudet til April 1940 skete der i den efterfølgende Del af 1940 utvivlsomt en stærk Forbedring af Bytteforholdet overfor Udlandet, men den kom ganske vist som en Reaktion imod en endnu stærkere Forværring i den førnævnte Periode. Siden 1940 er der ikke sket noget af væsentlig Betydning i dette Forhold. Spørgsmaalet om Tidsforskydninger i Forbindelsen mellem Import- og Eksportpriser, naar de holder sig indenfor Perioder af den Tidslængde, som her er Tale om, kan formentlig ikke paakalde nogen større Interesse ved en Analyse af Prisstigningsaarsager. Det maa i hvert Fald anses for Petitesser, som der ikke kan være tænkt paa ved Udarbejdelsen af en Betænkning af en saa summarisk Karakter som den, Udvalget har afgivet, og som efter Sigende tager Sigte paa et bredt Publikum, hvorfor man naturligt holder sig til de principielle og betydningsfulde Faktorer i Sammenhængen.

Jeg kan ikke faa andet Indtryk ved at læse Betænkningen, end at man i al Almindelighed tillægger en Prisstigning en saadan ukom-

penseret Efterspørgselsvirkning, og det maa da formodes at være lidet sandsynligt, at den mindre trænede Læser skulde kunne faa nogen anden Opfattelse. At jeg har haft nogen Ret til at læse Betænkningen paa denne Maade, fremgaar ogsaa deraf, at en Forhøjelse af Landbrugsvarernes Priser, der forøger Landbrugernes Nettoindtægt, S. 230 nævnes blandt de selvforstærkende Prisstigninger, uden at der siges noget om, at det kun gælder, hvis denne Stigning falder sammen med en Forbedring af Bytteforholdet overfor Udlandet.

Paa samme Maade opfattede jeg Bemærkningen øverst paa S. 238 under Punkt 4, hvor der tales om »Prisforhøjelser inden for Handel og Industri, som dels direkte paavirker Prisniveauet, dels, saafremt de ikke er ledsaget af tilsvarende Opgang i Omkostningerne, skaber forøgede Indtægter og større Købeevne blandt Byernes forretningsdrivende«. Dette er ganske vist ubestridelig rigtigt, men lidet interessant, hvis man erindrer, at det Publikum, der maa betale de højere Priser, maa reducere det Kvantum, det kan købe, tilsvarende.

Jeg har dog altsaa misforstaaet Udvalget. Vi er nu enige om, at en kumulativ Udvikling kun kan komme i Gang, naar Prisstigningen kommer udefra og betyder en Forbedring af Bytteforholdet overfor Udlandet, og vi kan vel tilføje, at en yderligere Betingelse er, at Efterspørgselsstigningen ikke kan udtømme sig i forøget Beskæftigelse.

En Lønstignings kumulative Virkning.

Om dette Punkt synes der nu at være Enighed og Klarhed. Stiger Prisen ikke straks proportionalt med Lønforhøjelsen (der antages generel), kommer der en Efterspørgselsvirkning, men denne er udtømt, naar Prisen har naaet dette Niveau. Bevægelsen bliver altsaa ikke kumulativ. Et Forsøg paa at stoppe den ved efterspørgselsbegrænsende Skatter maa, hvis der ikke er en Monopolmarginal at tage af, føre til Nedgang i Beskæftigelsen. Om Arbejderne, der faar Lønforhøjelsen, er beskæftiget med Konsumgodeproduktion eller med Anlægsvirksomhed, herunder militære Anlæg, er ligegyldigt, saa længe Opsparingskvoten ikke paavirkes af Lønændringen.

Saalænge den sammenlagte Effekt af den direkte Prisforhøjelse og Efterspørgselsvirkningen ikke har givet sig Udslag i en med Lønforhøjelsen proportional Prisstigning, er Reallønnen for Arbejderne steget, mens Realindtægten for Arbejdsgiverne er faldet. Dette vil formentlig give Anledning til en vis Nedgang i Opsparin-

gen, men naar Processen er tilendebragt, vil Realindtægten stort set være den samme som før, og nogen væsentlig Ændring i Opsparingskvoten er der da ingen Grund til at vente. Totalopsparingen udtrykt i Kr. vil da stige proportionalt med de forøgede Omkostninger ved Anlægsvirksomheden. Den Tilstand, som da vil herske, er lige saa stabil som den, der herskede paa Udgangstidspunktet, og adskiller sig i det store og hele kun deri, at Nationalindtægten udtrykt i Kr. er steget proportionalt med Lønnen.

Lønforhøjelse og Realløn.

Jeg kan i det store og hele tiltræde, hvad W. P. skriver om dette Punkt, og jeg skal til og med gerne indrømme, at hvad jeg skrev derom i mit første Indlæg (N. T. S. 261) ikke var særlig vel formuleret. Det synes mig imidlertid, at W. P. ved sine Bemærkninger om dette Emne kommer i Strid med, hvad han siger i det foregaaende Afsnit om den kombinerede Efterspørgsels- og Omkostningsvirkning af en generel Lønforhøjelse. Thi der faar man at vide, at hvis Priserne ikke stiger proportionalt med Lønnen i Kraft af dennes Omkostningsvirkning, opstaar der en Efterspørgselsvirkning, og hvis Produktionen ikke kan forøges — og dette synes saavel W. P. som Udvalget at forudsætte i alle deres Overvejelser — maa denne Efterspørgselsvirkning formentlig drive Priserne op, indtil Lønforhøjelsen er gjort illusorisk.

Jeg mener imidlertid, som det er fremgaaet af flere af mine Betragtninger, ikke, at Forholdene paa den Tid, da Udvalget skrev sin Betænkning, var saaledes, at enhver Efterspørgselsstigning nødvendigvis maatte give sig Udslag i Prisstigning, idet der faktisk var Omraader, hvor Ydelsernes Mængde kunde udvides. Der var derfor dengang en vis Mulighed for paa Arbejdsgivernes Bekostning at opnaa en reel Fordel ved Lønforhøjelse. Men det er vel ogsaa rigtigt, som W. P. antyder i Slutningen af Afsnittet, at vi nu er naaet til det Stadium, hvor disse Muligheder er meget smaa.

Men rent bortset fra alt dette, føler jeg mig alligevel ikke tilfreds med Udvalgets Udtalelser om dette Spørgsmaal. De tjener efter min Mening til at forvirre, ikke til at klare Begreberne. Man kan nemlig ikke undgaa at faa det Indtryk af de af Udvalgets Udtalelser, som jeg har kritiseret, at naar »Knaphedsprisstigningen« har naaet et vist Omfang, er Lønforhøjelse en Naturnødvendighed, idet Arbejderne, som det hedder i Betænkningen, ikke længere kan bære Prisstigningen med uforandret Løn. Det er vel ogsaa dette, der menes med, at Lønforhøjelsen kan være socialt

begrundet. Da nu Knaphedsprisstigninger ikke altid kan afværges (det kan de kun, hvis Prisen i Forvejen var højere end nødvendigt for Produktionens Opretholdelse), har man faktisk med de kritiserede Udtalelser aabnet Døren til det, som Udvalget selv kalder Inflation, paa vid Gab, ja tilmed erklæret den for uafvendelig, idet der, naar Prisstigningen har naaet et vist Niveau, nødvendigvis maa følge en Lønstigning (Arbejderne kan ikke bære Prisstigningen).

Der er tilsyneladende den Mulighed at subvenere Producenterne. Herom bemærker Udvalget imidlertid (S. 249), at Konsumenterne derved kan forøge deres Efterspørgsel, hvorved de efter Udvalgets Opfattelse driver Priserne op. Udvalget konkluderer derfor ogsaa, at Staten i alle Tilfælde, hvor Tilskudssystemet anvendes, bør dække Udgifterne ved Skatteforhøjelser paa et bredt Grundlag, saaledes at der herigennem foretages en Begrænsning af Købeevnen.

Dette Programs Virkeliggørelse vil stort set sige, at det er de samme Grupper, som maatte bære Prisstigningen, der skal betale de Skatter, som skal afværge den. At en saadan Fremgangsmaade kan være brugbar til at putte Folk Blaar i Øjnene med, noget som maaske kan være berettiget i politisk Taktik, er der ingen Tvivl om, men at det skulde kunne afværge den Naturnødvendighed, som Udvalget paastaar, at det er, at Arbejderne faar Kompensation for Prisstigningen gennem Lønstigning, kan jeg ikke se.

Nu er jeg slet ikke enig med Udvalget i, at Subventioner kun skulde kunne benyttes under de ovennævnte Vilkaar; det gælder sikkert kun under Forudsætninger, nemlig fuld Beskæftigelse, der ikke har været virkeliggjort i den Periode, Udvalget beskæftiger sig med. Men der er jo ogsaa andre Muligheder for at give de Personer, som med uforandret Indtægt ikke er i Stand til at bære Knaphedsprisstigningen, Kompensation, nemlig gennem Skatter at tage noget fra dem, der har mere end de absolut maa have. Naar man ønsker at undgaa Inflation, turde dette være en betydelig bedre Udvej at klare dette Problem paa end en almindelig Lønforhøjelse, selv om denne midlertidig kan skaffe en vis Kompensation.

Det forekommer mig, at det i Sandhedens Interesse særlig m. H. t. Fremtiden gælder om at faa Folk til at forstaa, at Lønforhøjelser ikke er noget egnet Middel til at ændre Fordelingen i Samfundet, men derimod et Middel til at ændre Pengevæsenet.

Nationalbankens Kreditvidelse.

Saa vidt jeg forstaar, indrømmer W.P. nu, at Indkomsten er et Produkt af Betalingstaksterne og Beskæftigelsen, og at Finansieringsformen ikke har nogen Indflydelse paa disse Ting. Naar W.P. nu siger, at de stadige Udtalelser i Betænkningen om, at Nationalbankens Kreditgivning havde Ansvar for Indkomstudviklingen, ikke havde nogen Betydning som Motiv til Steriliseringsforanstaltningerne, tror jeg ham naturligvis paa hans Ord; de kan motiveres paa anden Maade, men jeg maa indrømme, at jeg ikke i Betænkningen kan faa Øje paa denne anden Motivering.

Tilbage bliver et Spørgsmaal, som ikke har noget at gøre med Problemet Inflationsbekæmpelse, men som er af Interesse for at komme til Klarhed over den Mekanik, hvorved en forøget Nationalindtægt finansieres.

W.P. synes at mene, at naar Beskæftigelsen vokser og (eller) Lønnen stiger, er det ikke blot en nødvendig Betingelse, at Nationalbanken paa den ene eller den anden Maade forsyner Folk med den Forøgelse af Seddelmængden, som Indtægtsstigningen kræver — lad dette være $\frac{1}{10}$ af Indtægtsstigningen — men ogsaa, at den i første Omgang finansierer de øvrige $\frac{9}{10}$.

Denne Betragtning er imidlertid ikke rigtig. I selvsamme Øjeblik, hvor den Investering, hvorved Indkomsten skabes, finder Sted, maa der være skabt en Formue af nøjagtig samme Størrelse. Denne Formue maa bestaa enten af Sedler (den ene Tiendedel) eller af Banktilgodehavender, Obligationer eller andre Værdipapirer (de ni Tiendedele). Kun den 1ste Tiendedel kræver Nationalbankens Medvirken. De andre Betalingsmidler kan skabes af Banker eller private.

Det ses heraf, at uanset at Bankerne i Marts 1940 skyldte Nationalbanken meget store Beløb, og at Renten var 6 pCt., kunde der dog være solgt f. Eks. Statsobligationer til Publikum til Finansiering af $\frac{9}{10}$ af Clearing- og Værnemagtkonto. De obligationskøbende Personer kunde jo trække paa deres Bankkonto til Køb af Statsobligationerne. Staten kunde ved Check overføre det Beløb, den saaledes havde faaet Raadighed over, til Militærmyndighederne og Eksportørerne. Disse vilde igen (for Eksportørernes Vedkommende delvis) overføre det til Arbejdere og Leverandører, og Banksystemet vilde kun miste den Tiendedel af Beløbet, som Folk eventuelt vilde kræve i Sedler. Dette Beløb maatte Nationalbanken naturligvis stille til Raadighed.

At der bortset fra det nævnte Seddelbeløb kunde være solgt Obligationer, er der vel saaledes ingen Tvivl om. Spørgsmaalet er imidlertid, til hvilken Rente. Herom ved vi intet. Men hvis Nationalbanken ved Erhvervelse af Aktiver havde stillet et Beløb til Raadighed stort nok til at financiere det forøgede Seddeludtræk, er der ingen rationel Grund til, at Renten skulde være steget, idet Likviditeten vilde have været uforandret.

Noget andet er — og derom er vi jo enige — at det vilde have været taabeligt at bibeholde den uhyre høje Rentefod, vi da havde, men det var vel forøvrigt ogsaa uklogt, at Rentefoden fik Lov at stige saa stærkt i Tiden indtil April 1940.

Ejendomspriser og Produktpriser i Landbruget.

Jeg er fuldt ud klar over, at Landbrugernes Vanskeligheder ved at svare til deres Forpligtelser og Tanken om at bøde paa deres smaa Indtægter ved Almisse gennem de Hjælpeforanstaltninger, der blev gennemført, spillede en stor Rolle i Agitationen, og naar W. P. mener, at de prishævende Foranstaltninger ikke vilde være blevet gennemført, hvis Landbrugerne havde haft en Formue, som de kunde leve af, kan jeg ikke modbevise ham, men jeg maa dog sige, at jeg ikke har saa slet Tro til Politikerne, at jeg tør gaa ud fra, at de skulde have ladet Erhvervslivet forsumpe, hvis de ikke havde haft denne Fattigdom hos Landboerne at henvise til. Som et lille Eksempel, der synes at tyde paa, at jeg har Ret, kan anføres Sukkerroeorrdningen, der saa aabenbart tog Sigte paa at opretholde Produktionen. Iøvrigt havde jeg meget nær Forbindelse med hele Diskussionen om disse Foranstaltninger, og det var mit bestemte Indtryk, at den Opfattelse mere og mere slog igennem i politiske Kredse, at Foranstaltninger var nødvendige af Hensyn til Produktionen, uanset hvorledes det gik med Landbrugernes Indtægt; men at det sidste naturligvis, det indrømmer jeg gerne, spillede Hovedrollen i Argumentationen.

Angaaende den Art af Arbejdskraft, Landbrugerne vil efterspørge, maa det vel gælde, at de tager den billigste Arbejdskraft først, og dernæst, naar denne slipper op, den dyrere, saa længe de i det hele mener gennem Merindkomsten at kunne faa Dækning for Lønudgiften — ganske som de køber andre Produktionsmidler, f. Eks. Kunstgødning, indtil denne Grænse.

Stedet er ikke til en detailleret Analyse af Produktionsmulighederne i Landbruget, men det skal dog anføres, at Produktionen kan forøges stærkt ved Omlægning fra Korn til Rodfrugter

og fra mindre til mere tørstofholdige Roer. Endvidere ligger der store Muligheder ved bedre Udnyttelse dels af Naturgødningen og dels af den eksisterende Planteproduktion ved mere omhyggelig Konservering; Ensileringen er saaledes kun lidet fremskredet her i Landet endnu, og navnlig er der Muligheder for en uhyre Kvalitetsforbedring ved mere omhyggelig Behandling af det ensilerede Stof og ved selve Ensileringen. En hæmmende Faktor er vel Landmændenes Konservatisme, men det er ogsaa i høj Grad et Spørgsmaal om Fremskaffelse af Arbejdskraft til passende Pris. Jeg tør ikke spaa om, hvorledes en Prisforhøjelse vilde virke, idet der maaske hos nogle Landmænd vil være en Tilbøjelighed til at skyde den personlige Ulejlighed og Risiko fra sig, naar man fik højere Indtægt. Derimod er der vel ikke megen Tvivl om, at en Stigning i Omkostningerne uden Prisstigning for Produkterne kan føre til en Nedgang i Intensiteten. Hvad jeg oprindeligt vendte mig imod, var den Tanke, at Produktionen skulde være neutral overfor Prisernes Højde. Det kræver mere Sagkundskab end den, jeg er i Besiddelse af, at afgøre, hvorledes en given Prisændring vil paavirke Produktionen.

Udvalgets Forslag.

W.P. skriver, at efterspørgselsbegrænsende Skatter er tilstrækkeligt begrundet som Middel til at dæmpe Knaphedsprisstigningen. Vi maa imidlertid erindre, at den Art Prisstigning kun under ganske særlige Betingelser bliver kumulativ. Der kan opnaas Ligevægt mellem Udbud og Efterspørgsel gennem Prisstigningen, hvad der ikke altid kan, naar det drejer sig om en Stigning i Efterspørgselen.

Jeg konstaterer, at W.P. kalder en Stigning i Ligevægtsprisen for en øget Spænding mellem Indkomster og Vareudbud. For min Part vilde jeg reservere en saadan Betegnelse for den Tilstand, hvor man fastsætter Maksimalpriser.

Grundskylden skal tjene to Formaal, 1) Modarbejde Pengerigelighedens Virkninger i Almindelighed. Jeg spørger: Begynder en Indkomststignings Farlighed paa et lavere Indkomsttrin hos en Landmand end hos en Grosserer? I modsat Fald kan jeg ikke se, hvorfor de ikke kan betale Merindkomstskat efter samme Regler. 2) Modvirke Stigning i Ejendomspriserne. Jeg spørger: Hvorfor skal de mindre Landbrugere da være fritaget? Ogsaa her er en procentvis meget stærk Indkomststigning, der driver Ejendomspriserne i Vejret.

Jørgen Pedersen.

II.

Til Professor *Jørgen Pedersens* ovenstaaende Indlæg har jeg følgende Modbemærkninger, som jeg skal forsøge at gøre saa kortfattede som muligt for ikke at trække for store Veksler paa Læsernes allerede haardt prøvede Taalmodighed.

Prisstigningernes Virkninger.

Professor *Jørgen Pedersen* mener, at der nu er Enighed om, at Prisstigninger kun kan have en »Efterspørgselsvirkning«, naar der er Tale om Prisforhøjelser paa eksporterede Varer. Jeg maa bedrøve J. P. med endnu en Gang at henvise til den yderligere Mulighed, jeg har omtalt i N. T. 1943, S. 302—303. Jeg indrømmer dog, at denne Mulighed maa have mindre Betydning for Landbrugsvarer end for Ting, der i højere Grad købes af Folk, der har Reserver at trække paa.

Lønforhøjelsernes Følger.

Professor *Jørgen Pedersen* godkender nu mine Bemærkninger om Lønforhøjelsers Efterspørgselseffekt, men hævder, at det vil føre til forøget Arbejdsløshed, hvis man søger at imødegaa denne Effekt gennem efterspørgselsbegrænsende Skatter. J. P. tænker formodentlig hermed paa, at Lønforhøjelserne før eller senere paavirker Konsumgodernes Priser ad Omkostningsvejen, og at denne Prisstigning ikke uden uheldige beskæftigelsesmæssige Virkninger kan modvirkes ved Skatteforhøjelser. Lønstigningerne ved militære Arbejder o. l. kommer imidlertid aldrig til at indgaa i Konsumgodernes Omkostninger. J. P. hævder, at dette ikke spiller nogen Rolle for Problemet, saa længe Opsparingskvoten ikke paavirkes af Lønændringen, og naar den Prisstigningsproces, Løntillægene sætter i Gang, er tilendebragt, vil, siger han, Opsparingskvoten være den samme som før. J. P. forudsætter imidlertid her stadig, at Priserne stiger proportionalt med Lønnen, og ser bort fra, at Prislovgivningen kun tillader en til de absolutte Løntillæg svarende Prisforhøjelse. Overholdes dette, saaledes at Driftsherreindtægterne forbliver de samme, naar Lønnen stiger, maa Opsparingskvoten (ex ante) for Samfundet som Helhed blive mindre, og Lønstigningerne ved de militære Arbejder m. m. danner en ekstra Efterspørgsel, der kan beskæres, uden at den Varemengde, der kan afsættes til de lovlige Priser, behøver at blive formindsket.

Løntillæg og Realløn.

Der er ikke nogen logisk Selvmodsigelse mellem mine Bemærkninger paa S. 447—48 og paa S. 449—50 i mit forrige Indlæg. J. P. taler fortsat om Prisstigning proportionalt med Lønnens Opgang. Løntillægenes Efterspørgselseffekt kan imidlertid kun fremkalde en Prisstigning svarende til Lønforhøjelsens absolutte Beløb. (I hvert Fald i første Omgang. Den senere Udvikling afhænger af, hvor meget Driftsherrerne sparer op af den Indkomstforøgelse, der svarer til Efterspørgselsvirkningen af de Lønforhøjelser, der sker uden for den normale Produktionsproces). Der vil derfor stadig restere en vis Forbedring af Reallønnen, selv om Efterspørgselsvirkningen slaar igennem. En anden Ting er, at det ikke er givet, at den Efterspørgselseffekt, hvortil der ikke svarer nogen Omkostningsvirkning, fuldt ud giver sig Udslag i Prisforhøjelser. Et er Tendens, et andet Resultat. Ved en nogenlunde effektiv Prisregulering — eventuelt støttet af efterspørgselsbegrænsende Skatter — skulde det være muligt at holde den nævnte Efterspørgselsvirkning nogenlunde i Ave.

Jeg overlader det til Læserne selv at tage Stilling til J. P.'s Paa-stand om, at Udvalget ved sine Udtalelser om Lønforhøjelser — herunder den, at Løntillæg ikke bør gives, medmindre det er strengt nødvendigt af sociale Hensyn — har aabnet Døren paa vid Gab for Inflationen.

At man ved at dække Udgifterne til Rabatordninger o. l. ved Skatter paa bred Basis ophæver Rabatternes Virkninger, er en noget summarisk Betragtning. Man kan meget vel opnaa at forbedre Levefoden for de ringest stillede, selv om Skatterne lignes paa et nogenlunde bredt Grundlag.

Nationalbankens Kreditvidelse.

Jeg paastaar ikke, at Nationalbanken ved enhver Ekspansionsproces i første Omgang maa finansiere mere end den ene Tiendedel i J. P.'s Eksempel. Men Sagen drejer sig ikke her om at opstille en almindelig Ekspansionsteori, men derimod om at analysere den konkret foreliggende Situation efter den 9. April 1940 her i Landet. Jeg benægter ikke, at der kunde være blevet solgt Statsobligationer til Publikum paa den Maade, J. P. beskriver. Men Spørgsmaalet er — som ogsaa J. P. siger — om det kunde være sket uden en væsentlig Rentestigning. Det er muligt, at det kunde lade sig gøre, hvis man tilførte Markedet Statsobligationer i en jævn og stadig Strøm. Jeg har imidlertid haft den sædvan-

lige Metode i Tankerne, hvorefter man paa en Gang udbyder det Beløb til Tegning, man har Brug for i den nærmest kommende Periode. Der maatte i saa Fald lige efter den 9. April have været udbudt en efter normale Forhold meget stor Sum, og det forekommer da mest sandsynligt, at Nationalbanken, hvis Rentestigning skulde undgaas, i første Omgang maatte bære Løvens Part, bl. a. under Hensyn til, at Opsigelsesfristerne vilde lægge sig hindrende i Vejen for, at Publikum kunde mobilisere deres Bankindskud. En anden Faktor i Situationen er den baassistiske Stemning, Emissionen af et stort Statslaan under den herskende Usikkerhed maatte antages at ville fremkalde.

Ejendomspriser og Produktpriser i Landbruget.

I Udvalgsbetænkningen hedder det (N. T. 1943, S. 238), at Landbrugsproduktionens samlede Omfang under de nuværende Forhold næppe paavirkes af den almindelige Forhøjelse af Priserne paa Landbrugets Produkter. Denne Udtalelse kritiserede J. P. i sin første Artikel (S. 269) og hævdede i samme Aandedrag, at der stadig er store Muligheder for øget Produktion indenfor Landbruget. Man maatte derfor faa det Indtryk, at J. P. ogsaa mente, at disse slumrende Muligheder kunde kaldes til Live ved Prisforhøjelser, selv om J. P. umiddelbart efter tilføjede nogle kvalificerende Bemærkninger. Det fremgaar nu af J. P.'s sidste Indlæg, at hans Opfattelse er den, at Produktionen kan forøges ved Anvendelse af mere Arbejde, men at han ikke tør spaa om, hvorvidt et saadant Resultat kan fremkaldes ved Prisforhøjelser, da Konsekvensen af de højere Priser blot kan blive, at Landbrugerne nok benytter mere fremmed Arbejdskraft, men samtidig selv bestiller mindre end før. Stiger Omkostningerne, uden at Priserne samtidig forhøjes, mener J. P. derimod, at Intensiteten kan blive formindsket.

Man maa her spørge, om Resultatet i det sidstnævnte Tilfælde ikke i Stedet bliver, at Landmændene selv arbejder mere end før. Processen er jo den omvendte af den, der kan medføre, at de bestiller mindre. Men J. P. mener maaske, at Grænsen for Landbrugernes Arbejdsevne allerede er ved at være naaet.

Men i hvert Fald synes der ikke — bortset fra Spørgsmaalet om, hvorvidt egnen Arbejdskraft overhovedet kan skaffes — at være saa stor Afstand mellem J. P.'s Standpunkt og Udvalgets, som man i Betragtning af den stærke Kritik, J. P. rettede mod Betænkningens Udtalelse, i første Omgang vilde være tilbøjelig til at tro.

Udvalgets Forslag.

Professor Jørgen Pedersen spørger med Henblik paa Grundskyldsforslaget, om en Indkomststignings Farlighed begynder paa et lavere Indkomsttrin hos en Landmand end hos en Grosserer, siden det foreslaas, at deres Merindkomster skal beskattes efter forskellige Regler. Jeg skal ikke udtale mig om Farligheden, men naar man sætter en Indkomstgrænse, hvor Merindkomstbeskatningen skal begynde, og denne Grænse reelt skal være ens i Byerne og paa Landet, maa man vist sige, at Indkomstligningen paa Landet er saaledes, at det vilde være meget vanskeligt at opnaa en saadan Ligestilling paa Basis heraf.

J. P. spørger dernæst, hvorfor de mindre Landbrugere skulde være fritaget for den ekstraordinære Grundskyld. Hertil er at sige, at de mindre Landbrugeres Indkomster selv under Hensyntagen til Ligningens Ufuldkommenhed utvivlsomt for det store Flertals Vedkommende ligger under den Grænse, hvor Merindkomstbeskatningen efter Forslaget skal begynde, samt endvidere, at de mindre Landbrugeres Indtægter ikke er steget saa stærkt som de stores.

H. Winding Pedersen.